

ЮВІЛЕЙНА X МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ЛІНГВАЛІЗАЦІЯ СВІТУ»

*Л. В. Шитик, доктор філологічних наук, професор,
завідувачка кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)*

e-mail: l_shytyk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5941-672>

Ідентифікатор Scopus-Author: 57210982685

*Г. І. Мартинова, доктор філологічних наук, професор
кафедри українського мовознавства та прикладної лінгвістики,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)*

e-mail: ganmart@meta.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8033-075X>

23–24 травня 2024 року в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького відбулася ювілейна X Міжнародна наукова конференція «Лінгвалізація світу», яка пройшла в змішаному форматі. Незважаючи на численні труднощі, пов'язані з енергозабезпеченням, і попри небезпеку від ракетних ударів та шахедів, участь у науковому заході задекларувало 192 особи, продовживши традицію лінгвалізувати світ і лінгвалізуватися в ньому. Учасники наукового форуму вкотре засвідчили важливість і сакральність мови, презентували й апробували результати лінгвістичних студій, представили нові напрями мовознавства й нові ідеї в ньому, глибше пізнаючи доробок різних наукових шкіл України й зарубіжжя.

Міжнародна наукова конференція «Лінгвалізація світу» була започаткована у 2006 році, відтоді її проводять один раз на два роки. Науковий захід охоплює різні царини мовознавчої науки: лексикологію, ономастику, діалектологію, термінологію, історію мови, словотвір, граматику, когнітивну лінгвістику, дискурсологію, лінгвістику тексту, лінгвостилістику, медіалінгвістику та ін.

Географічна мапа конференції щороку розширюється. Цьогоріч її учасниками були представники з різних куточків України та зарубіжжя, зокрема з Харкова, Херсону, Запоріжжя, Києва, Черкас, Умані, Полтави, Вінниці, Дніпра, Житомира, Луцька, Львова, Берегового, Кропивницького, Хмельницького, Ужгорода, Ізмаїлу, Ірпеня, Івано-Франківська, Одеси, Тернополя, Кам'янець-Подільського, Дніпра, Донецька – Вінниці, Луганська – Старобільська – Полтави. До конференції долучилися освітяни Черкас та області. Зарубіжжя представляли науковці з Польщі, Хорватії, Азербайджану, Німеччини, Угорщини.

Захід організувала кафедра українського мовознавства і прикладної лінгвістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Співорганізаторами наукової конференції були: Інститут української мови НАН України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Запорізький національний університет, Київський національний лінгвістичний університет, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Польща), Сегедський університет (Угорщина), Ниредьгазький університет (Угорщина), Будапештський університет імені Лоранда Етвеша (Угорщина), Загребський університет (Хорватія), Бакинський слов'янський університет (Азербайджан).

З вітальним словом виступив проректор з наукової та інноваційної діяльності Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького Олександр Спрягайло. Привітала

учасників наукового форуму директор ННІ української філології та соціальних комунікацій доцент Оксана Іванченко.

Уперше співорганізатором конференції був Ніредьгазький університет, із яким Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького нещодавно уклав угоду про співпрацю на рівні ректорів вишів. Контактні особи в цій угоді – завідувачка кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики професор Людмила Шитик та завідувачка кафедри української мови і культури Ніредьгазького університету, голова Самоврядування українців Чепела Вікторія Штефуца – задекларували співпрацю кафедр і висловили сподівання на продуктивну взаємодію.

З нагоди 10-річчя конференції «Лінгвалізація світу» на ім'я ректора Олександра Черевка надійшов вітальний адрес із Бакинського слов'янського університету, який усі ці роки був і є незмінним співорганізатором заходу. Проректор із міжнародних зв'язків доцент Айтен Байрамова побажала успіху в організації та проведенні конференції і висловила сподівання на те, що науковий форум дасть поштовх для вивчення мови та міжнародного діалогу, стане платформою для конструктивних дискусій і змістовної співпраці.

Тематична мапа доповідей, виголошених на першому і другому пленарних засіданнях, досить широка. Обговорено проблеми функціонування мовних одиниць у сучасних реаліях російсько-української війни, зокрема: інформаційно-пропагандистські маніпулятивні тактики, що мають особливе функційне навантаження в різних лінгвоекспертних практиках та соціально орієнтованих ресурсах [*Анатолій Загнітко (Донецьк–Вінниця) «Лінгвоманіпулятивні тактики в умовах гібридної війни: інформаційно-пропагандистські виміри»*]; особливості творення новітніх воєнних фразеологізмів, видозміна їхньої структури та семантики, лексико-семантичні варіанти та лексичні маркери [*Микола Степаненко (Київ) «Сучасна воєнна фразеологія: вербалізація і когніція»*]; метафоричні вирази як потужний маніпулятивний засіб впливу на світогляд аудиторії, що їх використовують для опису російсько-української війни 2022 року в політичних наративах китайських ЗМІ, адресованих міжнародній аудиторії [*Світлана Жаботинська (Черкаси) «Російсько-українська війна в концептуальних метафорах китайських ЗМІ»*]; особливості творення інноваційних дериватів, метафонімізація неолексем [*Світлана Ковтюх (Кропивницький) «Семантико-граматична специфіка інноваційних дериватів часів російсько-української війни»*].

Грамматичні проблеми висвітлено в доповідях Андрія Колесникова [(Ізмаїл) «Грамматична категорія числа іменника у світлі парадигмології»] та Раїси Христіанінової [(Запоріжжя) «Іменникові словосполучення у функційній граматиці»].

З'ясовано важливі комунікативно-прагматичні та когнітивні аспекти функціонування лінгвальних явищ, зокрема: простежено розвиток теорії О. Потебні щодо природи мови та видів ірреальної комунікації, презентованої С. Вакуленком, а також теорії «катастрофи мови», яку продовжив розробляти Ф. Бацевич [*Тетяна Космеда (Донецьк–Вінниця) «Лінгвістична ментіологія: розвиток гіпотези О. Потебні про природу мови, ірреальні типи комунікації та теорія “катастрофи” мови»*]; схарактеризовано специфіку фразем у когнітивній проєкції [*Наталія Венжинович (Ужгород) «Когнітивний аспект дослідження фраземіки української мови»*].

Питанням діалектної лексикографії присвячені доповіді польських науковців: Єжи Сиротюка [(Познань) «*Dyferencyjne czy pełne pozyskiwanie materiałów dialektologicznych dla celów leksykograficznych?*»] про повноту представлення говіркового матеріалу в регіональних словниках та Юстини Кобус [(Познань) («*Z warsztatu dialektologa i redaktora wielkopolskich słowników regionalnych – problemy nie tylko naukowe»*)] про практичний аспект співпраці діалектологів із представниками місцевих громад, зокрема в освітніх проєктах, що завершуються виданням серії «Великопольські регіональні словники». Львівський лексикон у текстологічному та лексикографічному аспектах проаналізувала Тетяна Ястремська [(Львів) «Лексикон міста: від тексту до словника»].

Зіставне словотвірньо-ономастичне дослідження ойконімів української та хорватської мов презентувала Оксана Тимко-Дітко [(Загреб, Хорватія) «Особові імена в основах українських і хорватських ойконімів»].

Проблеми історії мови, лінгвальних контактів висвітлено в доповіді *Василя Денисюка* [(Хмельницький) «Українсько-польські мовні контакти в другій половині XVI – на початку XVII ст.»].

Наступного дня учасники конференції продовжили дискусію на секційних засіданнях. Працювало сім секцій: «Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Ономастика», «Діалектологія. Історія мови», «Граматики», «Когнітологія. Комунікативна лінгвістика. Дискурсологія. Лінгвостилістика», «Перекладознавство. Міжкультурна комунікація», «Медіалінгвістика. Соціолінгвістика», «Лінгводидактика».

Традиційно найпотужнішою була секція «Діалектологія. Історія мови». У доповідях презентовано переваги текстоцентричного підходу до укладання сучасного діалектного словника, зокрема для цілісного представлення етнокультурної інформації [*Ганна Мартинова* (Черкаси) «Діалектний словник як культурний текст»]; наголошено на важливості використання в діалектологічних студіях лексикографічної спадщини [*Наталія Вербич* (Київ) «“Словник української мови” Д. І. Яворницького як джерело дослідження діалектної лексики»]; зrealізовано спробу обґрунтувати розвиток значень архаїчної лексеми в загальноукраїнському контексті [*Інна Гороф'янюк* (Вінниця) «Шули(я)к: трансформація семантики семантичного архаїзму»]; розглянуто репрезентацію концепту СИН у текстах із віддалених діалектних зон [*Віра Дячук* (Київ) «Діалект як простір репрезентації культури мікросоціуму»]; схарактеризовано особливості структури говірки [*Людмила Колеснік* (Київ) «Із спостережень над надпрутською говіркою селища Лужани на Буковині»]; актуалізовано проблеми, що виникають під час укладання регіональних і літературно нормативних словників української мови [*Людмила Рябець* (Київ) «Діалектна / нормативна лексикографія: точки перетину»] тощо. Об'єктом зацікавлення й активного обговорення стали й доповіді Івана Дзири про усномовні традиції формування українського чоловічого іменника, відображені в пам'ятках козацької доби [(Київ) «Ресурс Війська Запорозького 1756 р. як джерело дослідження українського чоловічого іменника XVIII ст.»] та Ольги Заневич про історію видання й збереження однієї з пам'яток української мови [(Львів) «Граматики І. Ужєвича: невідомі сторінки в історії українського мовознавства»].

На секції «Лінгводидактика» виступила лауреатка фінального етапу II туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2024» в номінації «Українська мова та література» Ольга Морокова – вчителька Канівської спеціалізованої школи № 6 із поглибленим вивченням іноземних мов, випускниця Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (2013 року). За результатами випробувань фіналістка посіла друге місце в загальному рейтингу. Ольга Морокова поділилася своїми враженнями про конкурс, наголосила на важливості таких заходів для розвитку педагогічної майстерності вчителів.

Робота в інших секціях засвідчила багатовекторність і різноаспектність наукових пошуків учасників конференції в лексикографічній, ономастичній, граматичній, когнітологічній, комунікативній, дискурсивній, перекладознавчій, соціолінгвістичній та медійній царинах.

На заключному пленарному засіданні підсумовано результати наукових дискусій, окреслено перспективи подальшої співпраці. Учасники конференції відзначили вдалу організацію заходу, ефективну роботу, цікаві дискусії, надані можливості для реалізації дослідницького потенціалу й апробації результатів наукових пошуків. Доповіді учасників конференції буде надруковано у фаховому збірнику наукових праць категорії Б «Мовознавчий вісник» (випуски 36, 37).

Інформацію про проведення конференції див. також на сайті Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького: <https://cdu.edu.ua/news/yuvileina-kh-mizhnarodna-naukova-konferentsiia-linhvalizatsiia-svitu-vidbulasia-v-chnu.html>.

Надійшла до редакції: 27.05.24.

Прийнято до друку: 23.06.24